

PRIKAZI

EVROPA I MIGRANTSKO PITANJE 2014–2020

Dragan Petrović, Rajko Bukvić, *Evropa i migrantsko pitanje 2014–2020*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2020, 190. str.

U izdanju Instituta za međunarodnu politiku i privredu iz Beograda nedavno je objavljena monografija koja nosi naziv *Evropa i migrantsko pitanje 2014–2020*, autora Dragana Petrovića, naučnog savetnika u pomenutom istraživačkom centru, i Rajka Bukvića, počasnog profesora univerziteta Knjaginjino u Rusiji. Imamo priliku da se upoznamo sa delom koje osvetljava problematiku u vezi sa migrantskim kretanjima sa prostora Bliskog i Srednjeg istoka, Severne i Subsaharske Afrike približno od 2014. godine ka Evropi koje, rečima autora, predstavlja „poseban, do sada neregistrovan fenomen i pored svih ranije zapaženih modernih migracionih procesa ka Starom kontinentu”. Razloge tome nalaze u nezabeleženoj masovnosti prodora i teškoćama prilikom pokušaja kontrolisanja migrantskih tokova u navedenom vremenskom razdoblju. Kako bi zaokružili predmet rada, autori otvaraju širok spektar pitanja prvenstveno iz domena politikologije, ali takođe uz primenu saznanja i metoda drugih nauka i naučnih disciplina: sociologije, ekonomije, istorije i društvene geografije, te je u tom smislu njihov pristup multidisciplinaran.

Sadržinski, knjiga je podeljena na šest poglavlja a sadrži i uvodnu reč autora, kao i rezime na srpskom, ruskom i engleskom jeziku. Na početku, autori su ponudili teorijsko-metodološki uvod koji pored određenja predmeta istraživanja, ciljeva rada, glavne hipoteze na kojoj se istraživanje temelji, njegovim ciljevima, vremenskom i prostornom horizontu, sadrži i terminološka i konceptualna razjašnjenja ključnih pojmova „migracija”, „migrant”, „izbeglica”, „azil” itd.

U drugom poglavlju monografije, koje je naslovljeno „Evropa i migracije kroz istoriju”, predstavljena su dosadašnja iskustva migracija na evropskom tlu od perioda Antike pa sve do današnjih dana. Kako sami ističu, „polazeći od starog metodološkog uputstva da svaki savremeni problem ima svoj izvor u prošlosti”, autori su ponudili pregled migracija, počev od starog veka, zatim Seobe naroda u V veku, pa migracija u srednjem i novom veku, kolonijalne epohe i priliva migranata neevropskog porekla u metropole i Evropu, pa sve do najnovije migrantske krize u drugoj deceniji XXI veka.

Centralni deo monografije (treće i četvrto poglavlje) predstavlja analiza najnovijih migrantskih kretanja iz ratom zahvaćenih i/ili siromašnih područja Bliskog i Srednjeg istoka, Severne i Subsaharske Afrike ka Evropi nakon 2014. godine. Kao najvažniji pokretači migracija izdvojeni su sukobi u Siriji i nestabilnosti u Iraku, Iranu i Libiji. Uporedo sa navedenim konfliktima koji u prvi plan ističu činilac bezbednosti, opaža se relativno kontinuirani priliv migranata, mahom iz socio-ekonomskih razloga, i uglavnom iz bivših evropskih kolonija. U poglavlju koje nosi naziv „Mediterranska, balkanska i druge glavne rute migrantskog pritiska od 2014. godine”, dužna pažnja je posvećena najvažnijim pravcima savremenih migrantskih priliva. Posebni odeljci u okviru ovog dela posvećeni su analizi pozicije Srbije u odnosu na predmet istraživanja, kao i „specifičnosti položaja srpskog faktora na Balkanu u odnosu na migracije sa Bliskog istoka“.

Srbija se u pogledu migrantskog problema nalazi u specifičnoj poziciji, prevashodno usled svog geografskog položaja. Autori podvlače okolnost da je situacija u Srbiji, kao i uostalom u drugim državama koje nisu deo Evropske unije, ali imaju aspiraciju da jednog dana budu deo njenog članstva, po migrantskom pitanju prilično nedefinisana i maglovita. Njihov stav je da Srbija u vezi sa migrantskim problemom ima slične interese kao i druge zemlje na Balkanskom poluostrvu, kao i članice Evropske unije koje pripadaju tzv. Višegradskoj grupi (Mađarska, Poljska, Češka i Slovačka), a kojima ne ide u prilog i čija javna mnjenja ne podržavaju dalji proces nekontrolisanih i masovnih migracija ka Evropi, pre svega Balkanskom migrantskom rutom.

U narednom poglavlju se analiziraju faktori koji podstiču savremeni migrantski problem, odnosno pokretači migrantskog kretanja prema Evropi. Razmatrani su ekonomski, bezbednosni, sociološki i geopolitički faktori, kao i uticaj velikih sila. Međutim, ovi faktori su često u praksi isprepletani pa nije uvek lako povući jasne granice između njih.

U zaključnom poglavlju predstavljena su predviđanja (naučna predikcija) u pogledu eventualnih daljih pritisaka migracija ka Evropi. Iz istraživanja proizilazi da će se u perspektivi teško moći pronaći alternativna destinacija za migrante koja bi mogla da zameni privlačnost Evrope, posebno bogatih članica Unije. Nalazi autora sugerišu da su, s jedne strane, ekonomska nerazvijenost i demografska eksplozija u regionima iz kojih kreću migracije realnost na koju treba računati i u budućnosti, dok će zemlje najčešćeg odredišta i dalje karakterisati ekonomski prosperitet i demografska oseka, odnosno kontrolisana potreba za radnom snagom, s druge strane. Na tom tragu izneta je procena da migrantsko pitanje u Evropi nije okončano u 2016. godini, već samo „primirena Balkanska kopnena ruta”, a da mnoge protivrečnosti i faktori koji su pokrenuli ove procese ostaju u izvesnoj meri izazov i u narednim godinama.

Migrantska kriza na spoljnim granicama Evropske unije pokazala je da postoji jaz između proklamovanog modela odnosa Unije prema onima kojima je pomoć

potrebna (očekuje se od nje da bude odana normativnim vrednostima koje propagira) i bojazni za sopstvene bezbednosne i ekonomske interese. Po pitanju preporuka za Srbiju, autori su na stanovištu da je neophodno preduzimanje mera kako bi se pomoglo najugroženijima, ali da se takođe moraju sprečiti nekontrolisane masovne migracije. Istovremeno, oni se zalažu za informisanje javnosti, medije koji daju prostor različitim mišljenjima i, naposljetku, za rešavanje migrantskog pitanja kroz demokratski proces.

Monografija *Evropa i migrantsko pitanje 2014–2020* rezultat je višegodišnjeg rada autora na praćenju relevantnih pitanja na srpskim prostorima, Balkanu i Evropi. Ona predstavlja dobrodošlo štivo za čitalačku publiku zainteresovanu za problem migracija, kao i eventualnim posledicama poslednje migrantske krize po našu zemlju. Posebno se preporučuje članovima akademske zajednice i stručne javnosti, kao i studentima čija je uža oblast usmerena na proučavanje ovog važnog savremenog fenomena.

Dragana DABIĆ